

Kristiansand katedralskole Gimle

Møte for foresatte til elever i vg2. Mandag 20. januar 2025

Velkommen

Program

- **Skolens arbeid for et trygt skolemiljø**
- **Endringer i russefeiringen 2026 i Agder**
v/ Lena Renstrøm Mjåland i psykososialt ressursteam i AFK
- **Russetiden har blitt «big business»**
- **Hvordan skal elever og foresatte forholde seg til markedsføringen mot russ?**
Innlegg v/Thomas Iversen fra Forbrukerrådet.
- **Gruppedynamikk**
v/ Lena Renstrøm Mjåland
- Avslutning – veien videre

KKG skal være den beste skolen for de elevene som til enhver tid går hos oss

- **Skolens doble oppdrag:**
 - **Utdanning:** målrettet mot en avsluttende eksamen
 - **Danning:** En livslang prosess, som styres innenfra for å utvikle seg selv som menneske
- **Retten til et godt skolemiljø** som fremmer helse, inkludering, trivsel og læring

Flotte, engasjerte elever!

Ny feiring fra 2026 – Hvordan kan vi sikre en trygg og inkluderende avgangsmarkering for alle?

Fra arbeidsgruppa i Agder Fylkeskommune:

Lena Renstrøm Mjåland, Psykolog i Psykososialt Ressursteam, Agder Fylkeskommune

Status: Skolene har over de siste årene sett at:

- Russefeiringen tar stadig større plass i elevenes skolehverdag
- Elever begynner planleggingen av russegrupper stadig tidligere
- Dette har stadig større negative konsekvenser for skolemiljøet
- Kommersielle aktører henvender seg direkte til ungdommene for eksempel på deres profiler på sosiale medier, og inngår bindende avtaler med dem
- Elever forteller om ekskludering og tapte vennskap – skadelig **utenforskap**
- Elevene selv forteller at russetiden krever at de går på kompromiss med egne grenser og viktige verdier – skadelig **innenforskap**

Til foresatte: Vær klar over hva som foregår.

- Vær klar over at russetiden er svært annerledes enn før. Blant annet er den idag 99 % digital, og starter når barnet logger inn på TikTok, Instagram og Snapchat.
- Vær klar over at profesjonelle selgere tar kontakt med barna deres på sosiale medier allerede tidlig på ungdomsskolen, selv om markedsføring rettet mot barn er ulovlig.
- Noen er også ute etter mer enn penger. Urovekkende mange, særlig jentegrupper, forteller om pågående voksne mannlige ansatte i bedriftene som flørter, smisker, og tilbyr «ekstra oppfølging» som hjelp med å sette opp budsjett, prøverulling osv, mot at de får delta på fest og rulling med jentene.
- Selv om din ungdom er selvstendig og flink, er maktforholdet mellom dem og bedriftene som inngår avtaler med dem, svært skjevt. Ungdommene trenger hjelp til å inngå, forholde seg kritisk til, og avslutte avtaler. Ungdom forteller at de blir truet med represalier («bøter», inndragelse av rabatter, låst buss o.l.) hvis de klager på bedriftens manglende oppfølging av avtalen eller kommer med negativ kritikk av bedriften.
- Hvis barnet ditt skal være med i en bussgruppe, orientér deg om hvem de andre i gruppen er. Skal noen av de gamle vennene være med? Hvis ikke, så spør hvorfor, og spør jevnlig inn til hvordan det går med de vennene og de vennskapene.
- Oppfordre til at bussen skal ha frivillig «russeoblat», et bevis på at Statens Vegvesen har sjekket bussen og erklært den som trafikksikker.
- Ha kontakt med andre foreldre, og etterspør undervisning om russetiden – både på ungdomsskolen og VGS.

Hva gjør skolen og fylkeskommunen for å møte dette?

- Organiserer samlinger for fylkets russepresidenter og skolens russekontakt, SLT-koordinatorer og politiet m.fl., med fokus på å lede til trygg og inkluderende feiring
- Spre kunnskap om utfordringer med russefeiring, som
 - utenforskap og rigide og skadelige grupperinger
 - ulike former for press på verdiene deres omkring rus, sex, vennskap, økonomi, skole, osv.
- Bygge nettverk med voksne som vil russeren vel. Utforme samarbeidsavtaler, hjelpe til å organisere Agderrussens Hovedstyre og finne felles feiringstidspunkt og -varighet.
- Langsiktig mål: Hjelpe elevene med å ta tilbake kontrollen over egen feiring. Mindre innflytelse fra kommersielle aktører. Hjelpe elevråd og russestyre med å organisere felles avgangsmarkering for **alle på kullet**.

Nøkkel – vi må løfte sammen, samtidig

De siste års russepresidenter har sagt tydelig at de ønsker trygghet, inkludering, og hjelp til å bekjempe gruppepress, slik at hver enkelt russ tør å stå for egne verdier.

Men de sier også at de trenger kreftene i motsatt retning.

Vi opplever stort sett at voksne og tidligere russ er positive til endring. De mest kritiske er de som enda ikke har vært russ.

De ønsker å samarbeide med skole, foresatte, politi og andre. De ønsker å arrangere felles feiring, men de ønsker også steder å samles og de ønsker foresatte til stede.

Avtale mellom

Partene ønsker å...

elevene på...

gjeld...

... og lignende på dagtid.

... møtene.

... og politi/helsesykepleier,

... og er tilgjengelig for veiledning. Skolen vurderer, i

... rådet, hvem som skal inviteres til disse møtene.

... kontakt tar initiativ til jevnlig samarbeidsmøter med kommunen, for

... SLT-koordinator. Skolen støtter og deltar med representant på møtene.

... alle elever skal delta aktivt i skolens arbeid for et trygt og godt skolemiljø for alle

... medelever. Det innebærer at hver enkelt russ skal bidra til at alle føler seg inkludert,

... også i russetiden. Det kan bety at arrangementer så langt det er mulig skal være åpne

... for alle avgangselever.

5. Det skal ikke forekomme noen form for svartelisting, mobbing, trakassering eller

... bortelegging av medelever, og russestyret skal arbeide aktivt mot slik praksis.

6. Prinsippet om å bidra til et trygt og godt skolemiljø innebærer også å hindre at

... medelever føler seg utrygge. Derfor er det for eksempel ikke tillatt å ha vannegevær,

... vannpistoler og lignende inne i skolebygget eller andre lokaler skolen bruker, og elever

... skal ikke invitere til/delta i vannkrig på skolens område.

7. Hærverk/tilgrising på skolens område blir anmeldt. Ansvar for opprydding samt

... dekning av kostnader ved oppryddingen, vurderes i hvert enkelt tilfelle.

8. Russen informerer skolens ledelse om planlagte aktiviteter og praksis (f.eks. knuteregler),

... og skolen informerer avgangselevne om mulige konsekvenser av praksisen.

9. Skolen skal gjøre sitt beste for å unngå å legge vurderingssituasjoner til etter følgende

... fellesarrangementer: [fyll inn aktuelle arrangementer]

10. Kommersielle aktører har ikke tillatelse til å drive promotering og salg av produkter på

... skolens område i skoletiden, heller ikke via skolens elever.

Samarbeidet og avtalen skal evalueres av partene innen [dato].

Rector _____

Elevrådsleder(-e) _____

Russepresident(-er) _____

Russekontakt _____

AGDER
fylkeskommune

Igjen:
Vi opplever stort sett at voksne **og tidligere russ** er positive til endring.
De mest kritiske er de som enda ikke har vært russ.

Utenforskap og innenforskap

Vi er programmert til å søke tilhørighet i en flokk – og tilpasser oss deretter

- Vi leter etter de som ligner oss selv, på måter med eller uten egentlig betydning. Sammen danner vi en «flokk», og lager formelle og uformelle regler for gruppa/flokken.

Vi er programmert til å tenke godt om egen flokk – og dermed dårligere om andres flokk

- Vi innbiller oss at «de andre» er mer forskjellige fra «oss» enn de egentlig er, og at «de andre» har dårligere egenskaper enn «oss».

Naturlige mekanismer, men uten solid bevissthet om det, fører det altfor ofte til to ting:

Utenforskap og mobbing: At vi ekskluderer og behandler andre dårlig, og tilmed tror det er helt i orden å gjøre det.

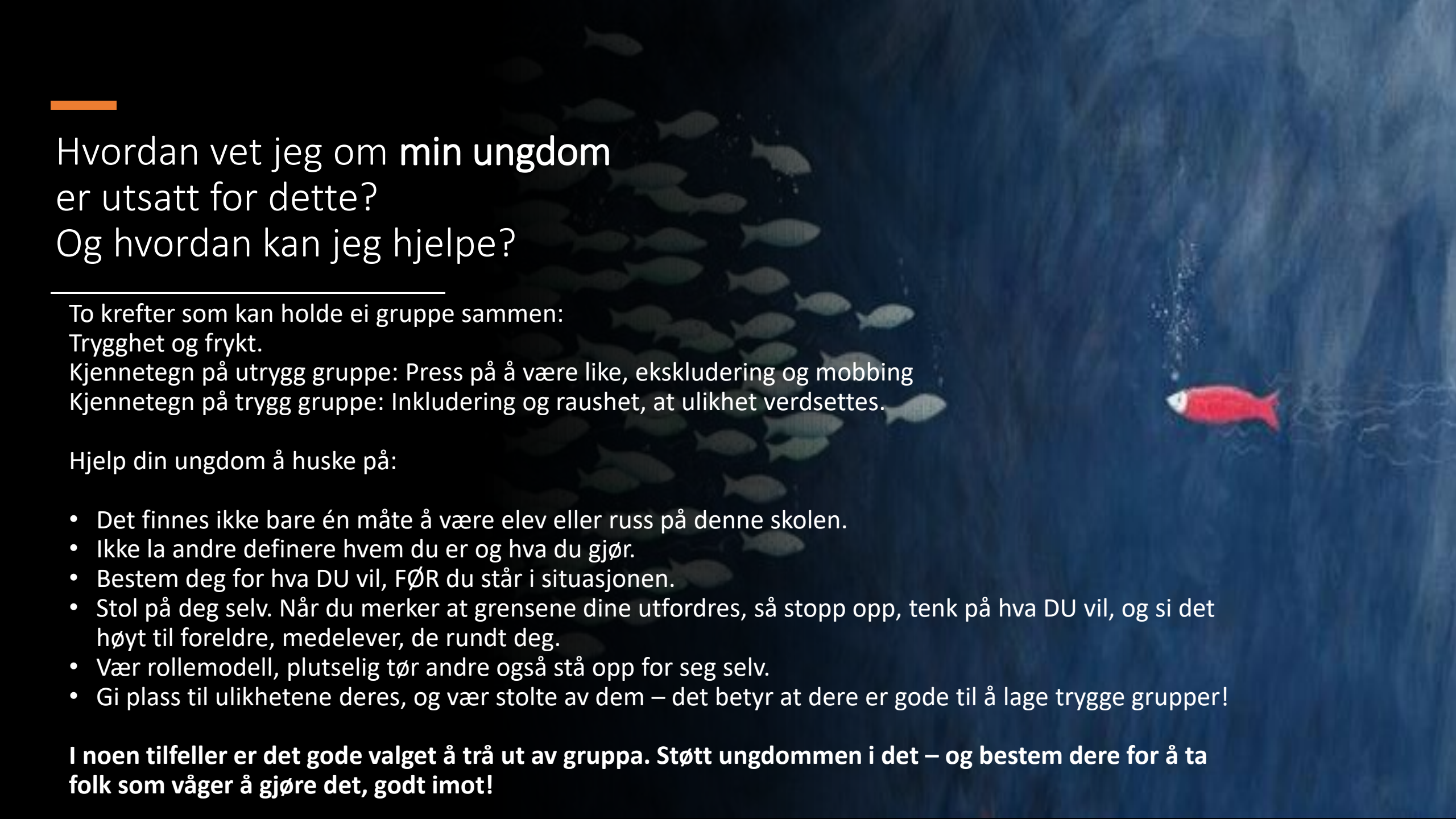
Skadelig innenforskap: Altfor strenge regler, «smale» grupper, og tilpasning på bekostning av egne verdier, kan føre til at vi «mister» oss selv, overskrider egne grenser, og ikke klarer å ta vare på oss selv og det som er viktig for oss.

NB! «Smale» grupper med de strengeste kravene om likhet og med dårligst behandling av de som er «utenfor», skaper det sterkeste gruppepresset. Dette fordi vi blir enda reddere for å havne «utenfor».

Resultat – vi er enda mer villige til å gå på kompromiss med egne verdier for fortsatt å få være i gruppa.

Forsterkende faktorer for gruppepress

- **Naivitet og mangel på kunnskap.**
 - Hvis vi ikke vet nok om situasjoner vi kan havne i, eller ikke har bestemt oss for hva vi vil gjøre hvis noe skjer, er det ekstra lett å gå med på mer enn man egentlig ville.
- **Mangel på alternative steder å tilhøre**
 - Hvis vi kun er med i den ene gruppa, er trusselen om ensomhet større hvis vi skulle miste plassen vår. Hvis vi er med i flere grupper samtidig og har andre steder der vi kjenner oss trygge, er det ikke så farlig om man mister gruppas godkjennelse.
- **Begrenset antall plasser i gruppa.**
 - Vi føler oss ekstra utrygge på plassen vår i gruppa hvis antall plasser i gruppa er fastsatt. Plutselig kan det jo komme noen som kan ta din plass.
- **Hierarkier og attraktivitet.**
 - Villighet til å gå på kompromiss med egne verdier og ønsker forsterkes hvis akkurat den gruppa vi vil være del av eller noen av medlemmene i den har spesielt høy status

Hvordan vet jeg om min ungdom er utsatt for dette? Og hvordan kan jeg hjelpe?

To krefter som kan holde ei gruppe sammen:
Trygghet og frykt.

Kjennetegn på utrygg gruppe: Press på å være like, ekskludering og mobbing

Kjennetegn på trygg gruppe: Inkludering og raushet, at ulikhet verdsettes.

Hjelp din ungdom å huske på:

- Det finnes ikke bare én måte å være elev eller russ på denne skolen.
- Ikke la andre definere hvem du er og hva du gjør.
- Bestem deg for hva DU vil, FØR du står i situasjonen.
- Stol på deg selv. Når du merker at grensene dine utfordres, så stopp opp, tenk på hva DU vil, og si det høyt til foreldre, medelever, de rundt deg.
- Vær rollemodell, plutselig tør andre også stå opp for seg selv.
- Gi plass til ulikhetene deres, og vær stolte av dem – det betyr at dere er gode til å lage trygge grupper!

I noen tilfeller er det gode valget å trå ut av gruppa. Støtt ungdommen i det – og bestem dere for å ta folk som våger å gjøre det, godt imot!

Viktig diskusjon: Hva er det viktig at vi som foreldre og foresatte gjør nå?

Hvilke konkrete tiltak kan foreldre og foresatte gjøre for å støtte ungdommen i russetida?

- Hva tenker dere er viktig å snakke med ungdommene deres om?
- Hvordan kan dere bidra til å motvirke utenforskap?
- Hvordan kan dere jobbe for at innenforskapet skal være trygt?
- Hva trenger vi av samarbeid for å styrke nettverket av gode voksne rundt ungdommene våre?

Tips til hvor du kan finne mer informasjon

Mer informasjon om skyggesiden av dagens russefeiring

- [Lenke](#) til NRK Radio, Trygdekontorets podcast om russetidens skyggeside
- [Lenke](#), her kan du se og bestille Ivar Brandvols bok «Fitte & diesel - russens egne historier om det hemmelige livet på bussene», 2024

Mer informasjon om samarbeid for trygg og inkluderende feiring

- [Lenke](#) til Udir sine nettsider om inkluderende russefeiring, info og tips
- [Lenke](#) til Agder Fylkeskommunes nettside om samarbeidet med russ og avgangsmarkering i Agder
- [Lenke](#) til Regjeringens nettside om det nasjonale politiske arbeidet

Rogaland Fylkeskommune har også laget en samtaleguide for foreldre:
[Samtaleguide for foreldre - Rogaland fylkeskommune \(rogfk.no\)](https://rogfk.no)

